

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ
STRATEGINIO PLANAVIMO IR STEBĖSENOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL 2022–2030 METŲ PLĖTROS PROGRAMOS VALDYTOJOS LIETUVOS RESPUBLIKOS
SUSISIEKIMO MINISTERIJOS SUSISIEKIMO PLĖTROS PROGRAMOS PATVIRTINIMO
(TAP-22-128(2)) (TAIS NR. 21-32900(3))**

2022-03-14 Nr. NV-629

Vilnius

1. Projekto rengėjas: Susisiekimo ministerija.

2. Projekto tikslas: patvirtinti Susisiekimo plėtros programą (toliau – Programa).

Priėmus Nutarimo projektą bus įgyvendintos Strateginio valdymo įstatymo nuostatos dėl nacionalinių plėtros programų rengimo konkrečioje valstybės veiklos – transporto ir ryšių – srityje.

Atsižvelgiant į Saugaus eismo automobilių keliais įstatymo nuostatą, kad valstybinę eismo saugumo užtikrinimo politiką formuoja ir valstybinės eismo saugumo užtikrinimo politikos įgyvendinimo priemonės *nacionalinėse plėtros programose* tvirtina Vyriausybė, Nutarimo projektu siūloma pripažinti netekusia galios Valstybinę eismo saugumo programą „Vizija – nulis“.

Siekiant tęsti programoje „Vizija – nulis“ numatytų tikslų ir priemonių įgyvendinimą, siūloma pavesti Susisiekimo ministerijai, Vidaus reikalų ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai pagal kompetenciją šios programos priemonių plano priemones numatyti savo institucijų plėtros programose (kaip pažangos priemonės arba kaip pažangos priemonių veiklas rengiant pažangos priemonių aprašus) arba strateginiuose veiklos planuose (kaip tęstines veiklos priemones).

3. Dabartinė situacija:

2019 m. Europos Komisijos šalies ataskaitoje pabrėžiama, kad nepakankamos transporto jungtys mažina Lietuvos konkurencingumą ir riboja bendrosios rinkos naudą.

Lietuvos transporto (kelių, geležinkelių, oro ir vandens) infrastruktūra pagal pasaulio konkurencingumo indekso infrastruktūros rodiklį 2019 m. įvertinta 59,2 balo iš 100, t. y. 21 vieta tarp 28 ES šalių. Lietuvos kelių ir geležinkelių transporto infrastruktūros ir logistikos kokybė artima ES vidurkiui, bet uostų ir oro transporto infrastruktūros kokybė žemesnė už vidurkį.

Lietuvoje vienas didžiausių ES žūstančiųjų per kelių eismo įvykius skaičius ir nors žūčių keliuose, vertinant 5 metų laikotarpį, skaičius mažėja (2015 m. kelių eismo įvykiuose žuvo 242 asmenys, 2020 m. – 175 asmenys), tačiau vis dar yra pernelyg didelis palyginti su kitomis ES valstybėmis. 2020 m. Lietuvoje žuvusiųjų keliuose milijonui gyventojų buvo 63, palyginti su ES vidurkiu – 42.

Prie fiksuotojo plačiajuosčio interneto, kurio duomenų atsisiuntimo sparta ne mažesnė kaip 100 Mbps dabar Lietuvoje neturi galimybės jungtis 32,2 proc. arba 429,0 tūkst. namų ūkių.

Transporto sektorius generuoja didžiausią ŠESD dalį (2019 m. tai sudarė 30,9 proc.) palyginti su kitais sektoriais. ŠESD augimas transporto sektoriuje per pastaruosius 15 m. yra net 49 proc. (2019 m. – 3,5 proc.), didžiausia tarša tenka kelių transportui (95 proc.).

Šiuo metu 7 pasienio kontrolės punktų prie išorinių ES sienų teisinis statusas ir infrastruktūra neatitinka nustatytų reikalavimų.

4. Esmė:

Programa įgyvendins 2021–2030 m. nacionalinio pažangos plano (NPP) 5, 6 ir 10 strateginius tikslus ir sieks atitinkamų rodiklių:

NPP 5 tikslo „Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą“ rodikliai:

5.2. Lietuvos vieta ES transporto infrastruktūros ir paslaugų švieslentėje (2018 m. – 14 vieta, 2025 m. – 12 vieta, 2030 m. – ne aukštesnė kaip 10 vieta);

5.3. Lietuvos skaitmeninio junglumo infrastruktūros indeksas (DESI subindeksas) (2019 m. – 19 vieta, 2025 m. – 15 vieta, 2030 m. – 5 vieta);

5.4. Transporto paslaugų eksportas (2019 m. – 7 028 mln. eurų, 2025 m. – 7 800 mln. eurų, 2030 m. – 10 000 mln. eurų).

NPP 6 tikslo „Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui“ rodikliai:

6.9. Žaliųjų viešųjų pirkimų vertės dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės (2020 m. – -5 proc., 2025 m. – 100 proc., 2030 m. – 100 proc.).

NPP 10 tikslo „Stiprinti nacionalinį saugumą“ 10.2 uždavinio rodiklis:

10.2.1. TEN-T tinklo geležinkelių ir sausumos kelių infrastruktūros dalis, atitinkanti karinio mobilumo reikalavimus (2019 m. – 0 proc., 2030 m. – 20 proc.).

I Programą įtraukti 4 NPP uždaviniai, kuriuos pavesta įgyvendinti Susisiekimo ministerijai pagal ministerijos veiklos sritį „Transportas ir ryšiai“.

Detaliau apie kiekvieną NPP uždavinį:

5.3 uždavinys. Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą.

Problemų ir pažangos priemonės

1 problema – Lietuvos transporto infrastruktūros išvystymas ir teikiamų paslaugų kokybė nesiekia ES vidurkio.

2 problema – Lietuvoje eismo saugos lygis žemesnis negu ES vidurkis.

Pažangos priemonės, kuriomis sprendžiama 1 ir 2 problema:

- gerinti susisiekimą kelių, geležinkelių, oro ir vandens transportu; plėtoti ir modernizuoti pasienio kontrolės punktus; didinti susisiekimo sistemos kuriamą vertę ir infrastruktūros panaudojimo efektyvumą; skatinti darnų judumą; gerinti eismo saugą;
- gerinti eismo saugą vietinės reikšmės keliuose ir gatvėse (*regioninė priemonė, numatyta RPP*).

5.4 uždavinys. Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę.

Problemų ir pažangos priemonės

1 problema – neišnaudojamas susisiekimo sistemos potencialas kurti didesnę sektoriaus vertę didinant susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą ir teikiant paslaugas.

2 problema – Lietuvoje trečdalis namų ūkių neturi galimybės jungtis prie didesnės kaip 100 Mbps spartos fiksuotojo plačiajuosčio interneto, o 5 G technologija paremtos paslaugos nėra teikiamos.

Pažangos priemonės, kuriomis sprendžiama 1 ir 2 problema:

- didinti susisiekimo sistemos kuriamą vertę ir infrastruktūros panaudojimo efektyvumą;
- skatinti pažangių elektroninių ryšių technologijų ir naujos kartos ryšio tinklų (įskaitant 5G ryšį) plėtrą.

6.1 uždavinys. Didinti energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių dalį ir alternatyviųjų degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūšį judumą ir mažinti transporto sukeltą aplinkos taršą;

Problemų ir pažangos priemonės

1 problema – transporto sektorius generuoja didžiausią šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir transportui būdingų oro teršalų dalį Lietuvoje (*giluminės priežastys, būdingos ir regioniniam lygmeniui, bus nagrinėjamos rengiant RPP, atliekant kompleksinę problemų analizę*).

Pažangos priemonės, kuriomis sprendžiama 1 problema:

- skatinti alternatyviųjų degalų naudojimą transporto sektoriuje;
- skatinti darnų judumą;
- skatinti darnų judumą miestuose (*regioninė priemonė, numatyta RPP*).

10.2 uždavinys. Sukurti ir pritaikyti transporto infrastruktūrą, reikalingą tarptautiniam kariniam judumui.

Problemos ir pažangos priemonės

1 problema – transporto infrastruktūra nepritaikyta tarptautiniam kariniam judumui.

Pažangos priemonė, kuria sprendžiama 1 problema:

- pritaikyti TEN-T tinklą tarptautiniam kariniam judumui.

Uždavinių įgyvendinimui numatytos pažangos priemonės ir kitose plėtros programose:

1. Aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo PP;
2. Ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo PP;
3. Energetikos plėtros PP;
4. Sveikatos priežiūros kokybės ir efektyvumo didinimo PP;
5. Viešojo saugumo stiprinimo PP.

Kiekvienam NPP uždaviniui įgyvendinti numatomos finansinės projekcijos.

Plėtros programos suma iš viso - 2 436 086 tūkst. eurų, iš jų regionų plėtros programai – 414 782 tūkst. eurų.

5. Derinimas: Nutarimo projektas buvo teiktas išvadoms gauti visoms ministerijoms, Lietuvos savivaldybių asociacijai, asociacijai „Infobalt“, Lietuvos verslo konfederacijai, Lietuvos pramonininkų konfederacijai, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijai.

Į Aplinkos ministerijos, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Krašto apsaugos ministerijos pateiktas pastabas ir pasiūlymus buvo atsižvelgta arba neatsižvelgimo priežastys buvo suderintos darbo tvarka.

Projektas svarstytas 2022 m. vasario 22 d. tarpinstituciniame pasitarime, po kurio pastabos dėl Projekto papildomai aptartos nuotolinių susitikimų metu su Krašto apsaugos ministerijos, Finansų ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos, Vyriausybės kanceliarijos atstovais.

Susisiekimo ministerija teikia patikslintą Projektą ir nurodo, kad:

-patikslintos 10.2 uždavinio pažangos priemonės „Pritaikyti TEN-T tinklą tarptautiniam kariniam judumui“ rezultato rodiklių formuluotės (Prioritetiniams karinio mobilumo poreikiams užtikrinti reikalingos TEN-T tinklo sausumos kelių (ar geležinkelių) infrastruktūros dalis, atitinkanti karinio mobilumo reikalavimus, proc.) ir pradinės bei siektinos reikšmės;

-eismo saugos problemai spręsti Programoje finansinės projekcijos (2021–2027 m. Europos Sąjungos fondų lėšos) yra numatytos tik Vidurio ir vakarų Lietuvos regionui (Sostinės regionui reikalingi papildomi finansiniai ištekliai, kuriais Susisiekimo ministerija nedisponuoja);

-Susisiekimo ministerija Programoje planuojamomis 2021–2027 m. ES fondų investicijomis sudaro galimybę savivaldybėms šalinti juodąsias dėmes ir (ar) avaringas vietas vietinės reikšmės keliuose ir gatvėse;

-TV bokšto rekonstrukcijos klausimu patikslinta informacija Nutarimo projekte ir papildyta informacija Nutarimo projekto derinimo pažymoje;

-pateikta papildoma informacija apie finansinėse projekcijose nenumatytas, bet 2022 m. biudžete Susisiekimo ministerijai patvirtintas pažangos lėšas, kurios gali būti naudojamos pažangos priemonėms finansuoti;

-numatyta, kad į finansines projekcijas neįtrauktos tęstinės veiklos lėšos (Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšos) bus perkeltos į pažangos lėšas, patikslinant Nutarimo projektą Susisiekimo ministerijai parengus ir patvirtinus pažangos priemones;

-Programos NPP 5.3 uždavinio, 5.4 uždavinio ir 10.2 uždavinio pažangos priemonių įgyvendinimui numatyta būtina sąlyga – Lietuvos transporto infrastruktūros plėtros iki 2030 m. planas (planas patvirtintas 2022 m. vasario 9 d. susisiekimo ministro įsakymu Nr.3-86).

Dėl Finansų ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos ir Lietuvos verslo konfederacijos pastabų, į kurias neatsižvelgta, pridedama derinimo pažyma.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2022 m. kovo 10 d. išvadoje Nr. NV-623 teikiamos pastabos ir pasiūlymai, taip pastabas darbo tvarka pateikė ir kiti Vyriausybės kanceliarijos padaliniai.

6. Atitiktis Vyriausybės programai: tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatos neįgyvendinamos.

7. Dalykinio vertinimo išvada: Susisiekimo ministerija turi įvertinti Vyriausybės kanceliarijos pastabas ir pasiūlymus. Siūloma Projektą papildomai svarstyti tarpinstituciniame pasitarime ir, atsižvelgiant į rezultatus, teikti į Vyriausybės posėdį.

Patarėjas

Arvydas Nevas

Patarėja

Nijolė Kundrotienė

Arvydas Nevas, tel. +37070663787, el. p. arvydas.nevas@lr.lt